

מנצח מי שמחכה

אגדה ארמנית

בארץ אחת שלט מלך שהייתה לו רק בת אחת. היא הייתה מפונקת מאוד עוד מילדותה אך גם חכמה ויפה מאוד. כאשר גדלה והגיע זמן שתתחתן, סירבה לכל ההצעות של נסיכים שאביה הציג לפניה, והחליטה שתבחר בעצמה את בעלה. מתוך ניסיון רב שנים המלך ידע שלא יצליח לשנות את דעתה ובסוף הסכים ושאל איך ברצונה לעשות זאת. "תצווה על כל הצעירים של הממלכה לבוא הנה תוך חודש, ואני אבחון אותם, ולמי שאתן את תפוח הזהב שלי, זה יהיה בעלי." "אבל ילדתי..". התחיל המלך בהיסוס. "זה שאתן לו את תפוח הזהב

יהיה בעלי" חזרה על דבריה הנסיכה בקול חזק יותר מאשר קודם. המלך קלט את הסימנים והתחיל למלא את דרישתה. הגיעו צעירים מהממלכה, גבוהים ונמוכים, שמנים ורזים, כהי שער ובהירים, עשירים ועניים, והנסיכה, בשמלה ירוקה ובצעף זהוב, עברה לפנייהם עם תפוח זהב בידה. מדי פעם נעצרה כאילו מתלבטת, אך המשיכה הלאה עד שהגיעה לבחור צעיר שעמד בסוף השורה האחרונה. לא היה בו שום דבר מיוחד, שום דבר אשר יכול היה למשוך אותה. מאה אחרים היו יפים יותר ולבשו בגדים עשירים יותר, אך הוא הביט בעיניה ישר וחיך והיא חייכה גם כן והושיטה לו את התפוח. "זו טעות!" קרא המלך שהביט מרחוק וקיווה שאף אחד מהמחזרים לא ימצא חן בעיניה "לא יתכן שתתחתני עם בן של אלמנה ענייה, שאין לה אף פרוטה. הגידו

לה שאינני מסכים ושהיא חייבת לעבור
שוב לאורך השורות ולבחור מישהו אחר."
הנסיכה עברה בין השורות עוד פעם
ופעמיים ותמיד נתנה את התפוח לבן
האלמנה. "טוב, תתחתני אתו אם כך את
רוצה" אמר המלך מרוגז "אבל לא
תישארי בארמון." הנסיכה לא ענתה, אך
לקחה את ידו של הצעיר ועזבה יחד איתו
את הארמון. עוד באותו ערב הם התחתנו
והלכו לביתה של האלמנה, בית שבעיניה
של הנסיכה לא היה שונה מלול תרנגולות.
האם לא שמחה כשבנה הביא את כלתו.
"כאילו אנו לא עניים מספיק" אמרה
"והבאת הנה גברת מכובדת שלא יודעת
להרוויח למחיה." אבל הנסיכה ליטפה את
ידה ואמרה "אל תדאגי, אמא. אני יודעת
לטוות מצוין ואוכל לשבת כל היום ליד
גלגל טוויה בלי שהחוט יקרע." ואמנם
עמדה בדבריה.

אך למרות כל המאמצים חייהם של
השלושה נעשו קשים יותר ויותר, ובסוף
הצעיר החליט לחפש עבודה מחוץ
למקום, בעיר שכנה. הוא פגש שם בסוחר
שעמד לצאת למסע עם סחורה עמוסה על
גבי שיירת גמלים, וזה קיבל אותו
לעבודה. כעבור ימים אחדים הצעיר נפרד
מאשתו ואמו שהצטערו מאוד על
הפרידה.
"אל תשכח אותי" לחשה הנסיכה
"וכשתעבור ליד באר הנמצאת קרוב
לשערי העיר, תעצור וברך את האיש הזקן
שיושב שם. נשק את ידו ושאל איזה עצה
ייתן לך לדרך הארוכה."
ואמנם הצעיר פגש את הזקן ושאל אותו,
כפי שיעצה אישתו הנסיכה. "בני" אמר
הזקן "עשית טוב שבאת אלי. עליך לזכור
שלושה דברים ואלה הם: זה שאוהבים
אותו יותר הוא היפה יותר; סבלנות היא

הצעד הראשון בדרך לאושר; מי שמחכה הוא המנצח."

הצעיר הודה לו ולמחרת השיירה יצאה לדרך. לפני שקיעת השמש הגיעו למקום חניה הראשון ושם פגשו גם סוחרים אחרים. במקום מדברי זה גשם לא ירד כבר הרבה זמן, הבארות יבשו והאנשים והבהמות סבלו מצמא. נכון שבמרחק לא רב הייתה באר אחת ששם תמיד היו מים, אך היא הייתה עמוקה מאוד ומי שניסה לרדת אליה, לא חזר משם. בלי מים השיירות של הסוחרים לא יכלו לצאת לדרך, ובעלי הגמלים הבטיחו פרס גדול למי שיעז לרדת לבאר השכנה זו ויביא מים משם.

מוקדם בבוקר הצעיר שמע את ההכרזה שאמרה כי כל אחד מהסוחרים ייתן אלף פיאסטר למי שיסכן את חייו ויביא מים מהבאר. הוא שמע את סיפור הבאר כבר

מזמן. הסיכון היה גדול, אך אם יצליח יהיו לו שמונים אלף פיאסטר. לכן פנה לכרוז ואמר "אני אלך!"

"איזו שטות" קרא המעסיק שלו ששמע זאת "אתה צעיר מדי כדי לסכן את חייך. רוץ אחרי הכרוז ואמור שאתה חוזר בכך." אך הצעיר סירב. "טוב, זו בעיה שלך" אמר הסוחר שראה כי לא יצליח לשכנעו "אם אתה רוצה ללכת, לך. אך אם תחזור עם מים, תקבל ממני גמל אחד ופרד אחד עמוסים בסחורתי הטובה ביותר." הוא נגע בטורבן שלו לאות פרדה וחזר לאוהלו.

עכשיו הופיעו אנשים רבים שהודו לו על עוז רוחו. "הנה חבל שבו תוכל לרדת לבאר" קראו "הגמלים ואנחנו בעצמנו כמעט ומתנו מצמא." "אז בואו" ענה הצעיר, והלך איתם אל הבאר. הם קשרו את החבל היטב תחת לזרועותיו והורידו

"הצלת אותי" קרא הערבי וחיבק את הצעיר "אילו רק ידעת כמה סבלתי מטיפשותם של אלה שבאו לכאן. ג'ני אווילי כשף אותי ונאלצתי להישאר כאן עד ששאלתי תענה! אך למה באת, ומה אוכל לעשות למענך כדי לגמול על זה ששחררת אותי מהכישוף?"

"רק תעזור לי לשאוב מספיק מים בשביל שיירות של שמונים סוחרים, שמתים מצמא" ענה הצעיר.

"זה פשוט" אמר הערבי "קח את שלושת התפוחים האלה וכאשר מילאת את הנד שלך שים אחד מהם על הארץ, את השני זרוק כאשר יוציאו אותך לאמצע הבאר, ואת השלישי זרוק כשתהיה כבר למעלה. תשמע לדברי ולא יקרה לך כל רע. וקח גם את שלושת הרימונים האלה, ירוק, לבן ואדום. יום אחד תמצא להם שימוש!"

הצעיר עשה כפי שנאמר לו ויצא לפני

אותו בזהירות למטה. בתחתית הבאר בעבעו מים מהאדמה והוא רצה כבר לשאוב אותם לנד שלו כשהופיע לפניו ערבי בעל גוף וציווה "בוא אתי!"

הצעיר הלך אחריו ובטוח היה שעכשיו בא קץ לחייו אך לא היה לו לאן לברוח. הם הגיעו לאולם מואר היטב, בו זרם פלג מים זכים. הערבי התיישב והצביע על שני בנים קטנים. "אם תענה לשאלתי, אחוס על חייך. אם לאו, אוריד את ראשך, כפי שעשיתי לרבים שבאו לשאוב מים מהבאר שלי. עכשיו אמור לי, מי משני הילדים האלה יפה יותר?"

לכאורה השאלה הייתה פשוטה וכך גם התשובה, כי בזמן שאחד הילדים היה יפהפה, השני היה מכוער ביותר. הצעיר רצה כבר לענות אך נזכר בעצתו של הזקן ואמר "זה שאוהבים אותו יותר, הוא תמיד היפה ביותר."

האדמה שם הסוחרים המתינו
באי-סבלנות. הו כמה צמאים היו! אך גם
אחרי שכל הגמלים וכל האנשים שתו,
הנד נשאר מלא כמו קודם. הסוחרים מלאי
תודה הביאו לצעיר כסף רב והמעסיק שלו
אמר לו לבחור מה שרק ירצה מסחורתו
ונתן לו גמל ופרד בשביל להעמיס אותן.
עכשיו הצעיר, כבר עשיר ביותר, שכר
פועל שיביא את האוצרות לבית אמו.
"אשלח להן גם את הרימונים" חשב "כי
אם אחזיק אותם בטורבן שלי, הם עלולים
עוד להשמט משם. אך כשהביט בטורבן
מצא שם שלושה אבני חן במקום
הרימונים.

הצעיר נשאר עוד שנים רבות בשירותו של
הסוחר שנתן בו אמון ואפשר גם לטפל
בסכומי כסף גדולים. אבל כאשר הסוחר
מת הוא רצה לחזור הביתה. אלא אלמנת
הסוחר ביקשה שיישאר אצלה ויעזור

לטפל בעניינים, והוא נענה. עבר עוד זמן
אך בסוף הוא החליט לחזור. הוא אמר
לאלמנה "זה זמן רב שלא ראיתי את
אישתי ואסע אליה. מסרתי את כל
העניינים לחסן, העוזר שלי, והוא יטפל
בהם יפה." הוא עלה על גמל ויצא לדרך.
בינתיים, בבית, הנסיכה ילדה בן זמן קצר
אחרי שבעלה עזב, ויחד עם האם עבדו
קשה כדי לספק לילד את צרכיו. כאשר
הגיעה הכסף והרימונים הן יכלו כבר לנוח,
ולא נאלצו לעבוד יותר. הנסיכה הבחינה
מיד שהרימונים אינם פרי אלא אבני חן,
אך האם הזקנה לא הייתה רגילה
לתכשיטים כאלה ורצתה לתת אותם
לילד. היא כעסה מאוד כאשר הנסיכה
לקחה אותם ממנו. אבל הנסיכה יצאה
לשוק, וקנתה לילד שלושה רימונים של
ממש, יפים ביותר, ונוסף לכך גם בגדים
יפים לשלושתם, וכשהם לבשו אותם הם

נראו מכובדים מאוד.

את אחד משלושת אבני החן הכניסה הנסיכה לקופסת כסף, עטפה במטפחת רקומה בזהב ומילאה את כיסי הזקנה בזהב. "לכי, אמי היקרה" אמרה "לארמון המלך ותראי לו את אבן החן הזו. ואם הוא ישאל מה תרצי תמורתו אמרי שאת רוצה רק מכתב, בחתימתו, המכריז שאיש לא יוכל להתערב במה שאת תעשי. ולפני שתעזבי את הארמון, חלקי את הזהב בין המשרתים."

האישה הזקנה הלכה לארמון והראתה את אבן החן. איש עוד לא ראה אבן אודם בעל יופי כזה והמלך קרא לצורף מומחה לארמון כדי להעריך אותו. אך הכל מה שיכול היה הצורף לאמר היה "אילו נער היה זורק אבן באוויר בכל כוחו, ותיערם זהב לגובה של מעוף האבן, עדיין הזהב לא ישווה לערכו של אבן האודם הזה."

המלך נבהל. אחרי שראה את התכשיט לא רצה להיפרד ממנו, אך ידע כי כל זהב שבאוצר שלו לא יספיק כדי לקנות אותו. זמן מה הוא שתק ושקל מה יוכל לתת לאישה תמורתו ובסוף אמר "אינני יכול לתת לך זהב או כסף תמורתו. האם תרצי לקבל דבר מה אחר במקום זאת?" "מסמך, חתום בידיך, מלכי, ומאשר שמותר לי לעשות כל דבר שארצה, בלי שיפריעו לי בכך" אמרה מהר. המלך שמח שיוכל לקבל את אבן החן תמורת דבר פשוט, כתב לה מסמך כזה מיד. האישה נפרדה מהמלך וחזרה הביתה. הסיפור על אבן האודם התפרסם מהר גם במדינות שכנות ולבית האלמנה הגיעו שליחים רבים ממלכים שכנים כדי לקנות עוד אבני חן, אם יש כאלה. כל אחד מהמלכים רצה באוצר זה וציווה על שליחיו להציע סכום כסף גדול מזה

המוצע על ידי אחרים. כך שבסוף הנסיכה מכרה את שתי האבנים הנותרות בסכום כזה שאם היה נערם בזהב, היה מגיע עד הירח.

הנסיכה ציוותה לבנות לה ארמון ליד הבית שלהם, והוא נשען על עמודי זהב, משובצים ביהלומים שזרחו כל היום. מובן שסיפור הארמון הגיע לידיעת המלך מיד אחרי שחזר ממלחמות שלו, והוא מיהר לראות אותו. בפתח הארמון עמד בחור צעיר, למעשה הנכד שלו, אך שניהם לא ידעו זאת. הצעיר מצא חן בעיני המלך והוא הזמין אותו לארמונו והפקיד בידו את כל צבאו.

זמן מה אחר כך חזר הביתה בן האלמנה. הוא ראה את הבית הקטן בו חיה אמו אבל הארמון שבצדו היה חדש בשבילו. הוא תהה מה קרה לאמו ולאשתו, ומי יכול לשכון בארמון המפואר הזה. הוא רצה

לדעת זאת, אך העדיף לא לשאול על כך אנשים זרים. על כן טיפס על עץ שממול הארמון והביט משם. תוך זמן קצר יצאה מהארמון אישה והתחילה לקטוף פרחים שבגינה. שנים רבות עברו מאז שעזב את ביתו, אך הוא ידע מיד שזו אישתו, שנראתה יפה וצעירה כמו ביום שעזב אותה.

הוא רצה כבר לקפוץ מהעץ ולגשת אליה, כאשר הגיע אדם צעיר שחיבק אותה בחיבה.

הבעל הקנאי שלף את נשקו ורצה כבר להתנפל על הזר אך נזכר בעצתו של הזקן "סבלנות היא הצד הראשון לאושר". הוא הניח את נשקו, אך באותו רגע הנסיכה חיבקה את הצעיר ונישקה לו בשתי לחייו. ושוב אחז הבעל בקנאות בנשקו, ושוב נזכר בעצתו של הזקן "מי שמחכה, הוא מנצח".

ואז אמר פתאום הבחור הצעיר "אמא, האם אין כל ידיעה מאבא שלי? האם הוא חי עוד? מתי הוא יחזור אלינו?"

"איך אוכל להגיד לך, בני" ענתה היא "עברו כבר שנים רבות מאז שעזב אותנו ורק פעם אחת שמעתי ממנו. אך למה נזכרת בו פתאום?"

"כי הלילה חלמתי שהיה כאן" ענה הצעיר "ואז נזכרתי שהיה לי אבא, למרות שלא הכרתי אותו כלל. ועכשיו, אנא, ספרי לי הכל עליו."

והיא סיפרה והבן, וגם האב היושב על העץ, שמעו את כל מה שידעה. וכשגמרה לספר אמר הבן "אני עכשיו מפקד על צבאו של המלך, וכאן יש לנו הארמון המפואר ביותר שבעולם. אבל איננו יודעים איפה חי אבא שלי. הוא יכול להיות עכשיו עני ואומלל. מחר אלך למלך ואבקש שירשה לי לקחת חיילים ולחפש

אותו בעולם כולו."

באותו רגע קפץ האיש מהעץ, חיבק את אשתו ואת בנו. כל הלילה הם דיברו וסיפרו, ועם זריחת השמש עוד לא סיימו לדבר.

באותו היום הלך האיש אל המלך והציג את עצמו. המלך שמח שזה החתן שלו. הוא דאג מאוד לבתו, שסלח לה כבר מזמן, ועכשיו שמח שהיא גרה בקרבתו, והיא גם אמו של הצעיר היקר לו כל כך.

"אתה החתן שלי" קרא המלך "ואחרי מותי תהיה למלך. כך היה כתוב מראש בגורל."

והאיש הוריד את ראשו. הוא חיכה והוא ניצח.